

Nr 53.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående årliga understöd å allmänna indragningsstaten åt änkor och barn efter vissa befattningshavare vid statens järnvägar och sinnessjukvårdsanstalter; given Stockholms slott den 16 januari 1920.

Under återopande av bifogade utdrag av statsrådsprotokollet över civilärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen medgiva,

att å allmänna indragningsstaten årliga understöd må utgå till extra ordinarie kontorsskrivaren vid statens järnvägar Carl Adolf Unanders änka Ida Henrietta Unander, född Lindström, från och med den 1 april 1919 under hennes återstående livstid, så länge hon förbliver i nuvarande änkestånd, med 300 kronor,

till förre ekonomidrängen vid Lunds hospital och asyl Måns Jönsson Levins änka Hanna Levin, född Andersson, från och med den 1 januari 1919 under hennes återstående livstid, så länge hon förbliver änka, med likaledes 300 kronor, samt

till renhållaren vid Uppsala hospital och asyl Karl Gustaf Westerlunds änka Emma Kristina Westerlund, född Andersson, från och med den 1 februari 1919 under hennes återstående livstid, så länge hon förbliver änka, med 300 kronor samt till makarnas barn Enar Gösta William från och med sistnämnda dag till och med det kalenderår, varunder han fyller 18 år, med 60 kronor.

De till ärendet hörande handlingar skola tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott.

GUSTAF.

F. Holmquist.

*Utdrag av protokollet över civilärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 16 januari
1920.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern EDÉN,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena HELLNER,
Statsråden: PETRÉN,
NILSON,
LÖFGREN,
friherre PALMSTIERNA,
UNDÉN,
THORSSON,
HOLMQUIST,
OLSSON.

Departementschefen, statsrådet Holmquist anförde:

1:o

*Understöd åt
c. o. kontors-
skrivaren C. A.
Unanders
änka Ida
Henrietta
Unander.*

Järnvägs-
styrelsen.

I skrivelse den 7 april 1919 har järnvägsstyrelsen gjort framställning angående pension åt extra ordinarie kontorsskrivaren Carl Adolf Unanders änka Ida Henrietta Unander, född Lindström, samt därvid anført följande:

»Uti en till järnvägsstyrelsen den 19 mars 1919 inkommen skrift har extra ordinarie kontorsskrivaren Carl Adolf Unanders änka Ida Henrietta Unander, född Lindström, från Uppsala domkyrkoförsamling under åberopande av sin bemälda mans långvariga anställning i statens tjänst hemställt, att styrelsen hos Kungl. Maj:t ville söka utverka proposition till 1919 års riksdag om pension åt henne, räknat från den dag pension å allmänna indragningsstaten till hennes man upphörde att utgå,

och har sökanden angående den ifrågasatta pensionens storlek anhållit, att densamma med hänsyn till penningvärdets starka fall under de senaste åren måtte föreslås till minst 900 kronor.

I anledning härav får styrelsen anföra följande.

Ovannämnde Carl Adolf Unander erhöi från och med den 1 april 1874 anställning såsom bokhållare vid statens järnvägsbyggnader och tjänstgjorde i denna egenskap till utgången av mars månad 1888, då hans befattning indrogs. Därefter blev han från och med den 9 nästföljande april antagen såsom extra ordinarie kontorsskrivare å styrelsens kontrollkontor, där han tjänstgjorde till och med den 30 september 1911.

Av 1909 års riksdag tillerkändes Unander en årlig pension å allmänna indragningsstaten till belopp av 1,500 kronor att utgå från och med månaden näst efter den, då hans anställning vid statens järnvägar upphörde, och den 5 mars 1919 avled Unander.

Enligt vad företedda intyg utvisa, är Unanders änka född den 19 januari 1853 samt medellös.

På grund av sökandens ålder torde det få anses uteslutet, att hon genom eget arbete skulle kunna försörja sig, och då statsmakterna tidigare på grund av särskilda ömmande omständigheter medgivit undantag från den allmänna regeln, att pension icke tillerkännes efterlevande efter icke ordinarie personal samt under liknande omständigheter med de nu föreliggande beviljat pension å allmänna indragningsstaten — styrelsen tillåter sig här erinra om kungl. brevet den 1 juli 1918 angående årligt understöd å allmänna indragningsstaten till bland andra revisorn Justus Myhrmans änka Emilia Vilhelmina Myhrman, född Vifvén¹⁾ — synes det styrelsen med billigheten överensstämmande, att jämväl sökanden beviljas ett dylikt understöd, vilket emellertid icke synes böra sättas högre än den för änkan Myhrman fastställda pensionen eller 300 kronor.»

Under återopande av vad sålunda anförts har styrelsen hemställt, det Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen medgiva, att änkan Unander måtte från och med den 1 april 1919 — intill vilken dag pension å allmänna indragningsstaten utgått till sökandens man — under sin återstående livstid åtnjuta årlig pension å allmänna indragningsstaten till belopp av 300 kronor.

Två vid skrivelsen fogade intyg av pastorsämbetet i Uppsala domkyrkoförsamling styrka riktigheten av de om änkan Unander lämnade uppgifterna.

Till följd av remiss har statskontoret den 14 april 1919 avgivit utlåtande i ärendet samt därvid anført följande:

Stats-
kontoret

»De omständigheter, som, enligt vad handlingarna utvisa, i detta fall föreligga, synas böra billigtvis föranleda till beredande av någon pension åt änkan Unander. På grund härav och då nu rådande dyrtid icke torde, så länge av sådan anledning även åt pensionärer utgå tillägg till pensionerna, böra föranleda till be-

¹⁾ Riksdagens skrivelse den 21 juni 1918, nr 10 A, p. 75.

viljande av högre pension än som hittills i motsvarande fall erhållits, får statskontoret tillstyrka bifall till järnvägsstyrelsens förevarande förslag, med tillägg att pensionen må åtnjutas, så länge sökanden förbliver i sitt nuvarande änkestånd.»

Departements-
chefen.

På av ämbetsverken anförda skäl anser jag något understöd böra beredas änkan Unander, och har jag ej något att erinra mot det belopp och de villkor, som härutinnan blivit av ämbetsverken förordade.

2:o.

*Understöd
dels åt förre
ekonomidrän-
gen M. J:son
Levins änka
Hanna Levin,
dels ock åt
renhållaren
K. G. Wester-
lunds änka
Emma
Kristina
Westerlund
och barn.*

I särskilda skrivelser av den 22 november 1919 har medicinalstyrelsen, med överlämnande av vederbörandes därom gjorda ansökningar, gjort framställning angående årligt understöd dels åt förre ekonomidrängen vid Lunds hospital och asyl Måns Jönsson Levins änka Hanna Levin, född Andersson, dels ock åt renhållaren vid Uppsala hospital och asyl Karl Gustaf Westerlunds änka Emma Kristina Westerlund, född Andersson, samt makarnas minderårige son Enar Gösta William.

Levin, som var född 1853, hade anställning som ekonomidräng vid Lunds hospital och asyl under tiden från och med den 1 april 1882 till och med den 31 december 1909, då han erhöll avsked från tjänsten och därvid på grund av stadgandet i 25 § av Kungl. Maj:ts förnyade stadga angående sinnessjuke den 14 juni 1901 (nr 48) erhöll ett årligt understöd av 450 kronor, vilket han uppburit till sin död den 26 december 1918. Hans förenämnda änka, som är född den 4 maj 1851, har jämväl tjänstgjort vid anstalten dels under olika tider såsom biträde mot dagavlöning i anstaltens tvättinrättning, dels ock från och med den 1 augusti 1891 till och med den 30 november 1903 såsom städerska för anstaltens ekonomipersonal. Behållningen i boet vid manens död uppgick till 5,020 kronor.

Westerlund, som varit anställd vid Uppsala hospital och asyl sedan den 9 maj 1901, hade tjänstgjort såsom sjukskötare till den 15 augusti 1906, men hade därefter, då han på grund av dövhet ej längre kunnat utöva sjukvårdstjänst, haft anställning såsom renhållare vid anstalten till sin den 12 januari 1919 inträffade död. Hans efterlevande äro födda, änkan den 13 juni 1872 samt sonen Enar Gösta William den 24 mars 1907. Behållningen efter honom uppgick till 1,833 kronor, varför de efterlevande måste anses befinna sig i knappa omständigheter.

Varken Levins eller Westerlunds efterlevande äro författningsenligt berättigade till pension. Levin avgick nämligen från sin tjänst innan

sjukvårds- och ekonomipersonalen vid statens anstalter för sinnessjuka enligt avlöningsreglementet den 28 juni 1918 (Svensk författningssamling nr 493) från och med år 1919 uppfördes på ordinarie stat, och den av Westerlund innehavda befattningen som renhållare har i samma reglemente icke uppförts på stat, enär renhållartjänsterna ansetts främdeles kunna indragas. Medicinalstyrelsen anser emellertid billighetsskäl tala för beviljande av något understöd i förevarande fall. I fråga om beloppet har styrelsen framhållit, att vid 1919 års lagtima riksdag änkorna efter åtskilliga sjukskötare vid hospitalen tillerkänts understöd med 350 kronor årligen samt vart och ett av de avlidnas barn med 75 kronor för år. Då sjukskötare åtnjöte en begynnelse-lön av 1,260 kronor och slutavlöning av 1,950 kronor, medan renhållarna ävensom manliga ekonomibiträden av första graden, med vilka de förutvarande ekonomidrängarna närmast vore att jämföra, uppbure en begynnelse-lön av 960 kronor och en slutavlöning av 1,500 kronor, har medicinalstyrelsen ansett det understöd, som i förevarande fall kan beviljas, böra sättas något lägre, nämligen 300 kronor till en var av änkorna och 60 kronor till makarna Westerlunds son för år. Styrelsen har därför hemställt om understöd med nämnda belopp per år att utgå till änkan Levin från och med den 1 januari 1919, så länge hon förbliver i nuvarande änkestånd, till änkan Westerlund under samma förbehåll från och med den 1 februari 1919 samt till Enar Gösta William från sistnämnda tid intill dess han uppnått en ålder av 18 år.

Till följd av remiss har statskontoret den 17 december 1919 avgivit utlåtanden och därvid anfört sig icke hava annat att erinra mot vad medicinalstyrelsen föreslagit än att, då understöd till minderåriga numera plägade beviljas att utgå intill slutet av det år, varunder vederbörande uppnådde 18 års ålder, statskontoret hemställde, att understödet till makarna Westerlunds son måtte utgå under sådan tid.

Statskontoret.

Av utredningen framgår, att änkan Levins framlidne man under mer än 27 år haft anställning vid Lunds hospital och asyl samt att hon själv, som snart är 69 år gammal, i mer än 12 år tjänstgjort såsom städerska för ekonomibetjäningen vid samma anstalt. Hennes framlidne man tillerkändes vid sin avgång ur tjänsten ett årligt understöd av 450 kronor, och skulle änkan vid bifall till medicinalstyrelsens framställning få efter mannens död behålla $\frac{2}{3}$, därav eller 300 kronor årligen.

Departementschefen.

Beträffande Westerlunds stärbhusdelägare gäller, att, då Westerlund

dött efter ikraftträdandet av den från och med år 1919 gällande nya avlöningsstaten för sjukvårds- och ekonomipersonalen vid statens anstalter för sinnessjuka, skulle änkan och barnet hava blivit berättigade till pension, därest icke befattning av det slag, Westerlund innehaft, nämligen såsom renhållare, ansetts kunna för framtiden indragas och därför icke uppförts på stat.

I ett flertal fall och senast vid 1919 års lagtima riksdag (riksdagens skrivelse nr 10 A 1919 punkterna 60 och 66—68) har riksdagen tidigare beviljat understöd till änkor och barn efter befattningshavare vid statens anstalter för sinnessjuka, ehuru någon formell rätt till understöd icke förelegat. Jämväl i förevarande fall torde billighetsskäl tala för beviljandet av sådant understöd. Tiden, under vilken understöden må utgå, torde böra bestämmas i enlighet med statskontorets förslag, och de av ämbetsverken föreslagna beloppen synas icke giva anledning till erinran.

På grund av vad ovan anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att å allmänna indragningsstaten årliga understöd må utgå

till extra ordinarie kontorsskrivaren vid statens järnvägar Carl Adolf Unanders änka Ida Henrietta Unander, född Lindström, från och med den 1 april 1919 under hennes återstående livstid, så länge hon förbliver i nuvarande änkestånd, med 300 kronor,

till förre ekonomidrängen vid Lunds hospital och asyl Måns Jönsson Levins änka Hanna Levin, född Andersson, från och med den 1 januari 1919 under hennes återstående livstid, så länge hon förbliver änka, med likaledes 300 kronor, samt

till renhållaren vid Uppsala hospital och asyl Karl Gustaf Westerlunds änka Emma Kristina Westerlund, född Andersson, från och med den 1 februari 1919 under hennes återstående livstid, så länge hon förbliver änka, med 300 kronor samt till makarnas barn Enar Gösta William från och med sistnämnda dag till och med det kalenderår, varunder han fyller 18 år, med 60 kronor.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdde hemställen behagade Hans Maj:t Konungen lämna bifall samt förordnade, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skulle avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Torsten Wolff.
